

PITANJA I ODGOVORI

Dugo toplo ljeto još traje, ne nazire se kraj. Ova godina bilježi temperaturne maksimume, kako dnevnih tako i noćnih temperatura. Kada se govori o visokim temperaturama i toplim danima, većinu ljudi u našem podneblju to asocira na odmor i sve lijepo što odmor donosi. Međutim, ovi vrela dani imaju još jednu stranu. Naime, u kontinentalnim krajevima Lijepe naše to je razdoblje intenzivnih radova na otvorenom. Vrlo često radi se o težim poslovima koji mogu biti veliki zdravstveni izazov ali i opasnost za zdravlje. Uz naporne poslove i visoke temperature iznimno je važno voditi brigu o dovoljnom unosu tekućine i češćim kraćim stankama u radu. Kada promatramo radnike koji rade na ovim ljetnim vrućinama, popravljajući i uređujući naše prometnice, stambene i poslovne zgrade, kako marljivo rade na našim plodnim poljima, primjećuje se da ima dosta osoba srednje i starije dobi, od kojih dio njih boluje i od kroničnih bolesti; kojima visoke temperature i fizički napor ne čine dobro. Bilo bi poželjno da se organizacija poslova na otvorenom prilagodi novim okolnostima i evidentnim klimatskim promjenama. Na primjer, da najtopliji dio dana radnici odmaraju a rade u kasnijim popodnevnim satima kada vrućine popuste. S obzirom na to da je poznat manjak radnika na našem tržištu, za dosta poslova, poslodavci bi trebali razmisliti o organizaciji poslova i pokazati dodatnu brigu i za njihovo zdravlje, kako bi dodatno motivirali radnike za poslove na otvorenom.

Treba istaknuti da je u Republici Hrvatskoj osiguran visok stupanj zaštite radnika kroz odgova-

rajuće propise, kojima se maksimalno štiti prava radnika po svim osnovama. Kao primjer su radna mjesta s posebnim uvjetima koji obvezuju poslodavca da se pravovremeno provode zdravstveni pregledi, kako bi se i kod sumnje da zdravstveno stanje odstupa od zadanih parametara, moglo na vrijeme poduzeti odgovarajuće mjere.

1. Ako poslodavac angažira studente na poslovima s posebnim uvjetima rada, treba li prethodno utvrditi njihovu zdravstvenu sposobnost za rad na predmetnim poslovima te mogu li u tom slučaju takvi pregledi ići na teret Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u sklopu specifične zdravstvene zaštite?

U skladu s važećim odredbama Zakona o zaštiti na radu, osobe na radu su fizičke osobe koje nisu u radnom odnosu kod poslodavca, ali za njega obavljaju određene aktivnosti, odnosno poslove (primjerice osobe na stručnom osposobljavanju za rad, osobe na sezonskom radu za obavljanje privremenih, odnosno povremenih sezonskih poslova u poljoprivredi, osobe koje rade na određenim poslovima u skladu s posebnim propisom, redoviti studenti i redoviti učenici srednjoškolske ustanove na radu u skladu s posebnim propisom, osobe koje rade kao volonteri, studenti i učenici na praksi, osobe koje rade u vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili odgojne mjere i slično).

Na temelju članka 4. stavka 5. važećeg Zakona o zaštiti na radu, obveze poslodavca u provo-

đenju zaštite na radu u odnosu na radnike, odnose se i na osobe na radu.

Važno je napomenuti kako je za mjerodavno tumačenje Zakona o zaštiti na radu, uključujući i tumačenje navedene odredbe, nadležno Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, dok je povezano s primjenom važećih odredbi Zakona obveznom zdravstvenom osiguranju (u daljnjem tekstu: Zakon), za istaknuti kako Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, u sklopu mjera specifične zdravstvene zaštite, snosi troškove zdravstvenih pregleda doktora specijalista medicine rada za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti osiguranika iz članka 7. stavka 1., točaka 1. do 6. te točaka 8., 9., 20., 25. i 28., u svezi sa člankom 71. predmetnog Zakona. Odredbom članka 71. Zakona, međutim, nisu obuhvaćeni zdravstveni pregledi za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti osoba na radu odnosno osiguranih osoba iz članka 16. stavka 1. Zakona. U skladu s navedenim, preventivni zdravstveni pregledi učenika i studenata zbog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti ne mogu se obavljati u sklopu specifične zdravstvene zaštite na teret Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

2. Novinar koji, u skladu sa sklopljenim ugovorom o korištenju poslovnog prostora u obiteljskoj kući, radi od kuće, pretrpio je ozljedu nožnog zgloba poskliznuvši se prilikom silaska niz stepenice kako bi otvorio ulazna vrata zbog zaprimanja pošiljke poslodavca. Može li se navedena ozljeda priznati za ozljedu na radu?

U skladu sa člankom 41. stavkom 4. važećeg Pravilnika o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti (u daljnjem tekstu: Pravilnik), ako je nastanak ozljede ili bolesti povezan s procesom rada na izdvojenom mjestu rada u smislu propisa o radu i zaštiti na radu, potrebno je, uz ostalu dokumentaciju, priložiti i ugovor o radu kojim se, u skladu s propisima o radu, dokazuje status radnika na izdvojenom mjestu rada, potvrdu poslodavca s evidencijom o radnom vremenu te zapisnik o inspekcijskom nadzoru nadležnog tijela, ako je nadzor obavljen ili drugi dokaz kojim se mogu utvrditi uvjeti rada na izdvojenom mjestu rada koji su uređeni propisima o radu i zaštiti na radu.

U skladu s navedenom odredbom, u postupku utvrđivanja ozljede na radu potrebno je izvršiti uvid u ugovor o radu ozlijeđenog osiguranika kako bi se utvrdio status radnika na izdvojenom mjestu rada, u skladu sa člankom 17.a i 17.b važećeg Zakona o radu, opis poslova radnog mjesta osiguranika te uvjeti rada na izdvojenom mjestu rada, kao i izvršiti uvid u ugovor o korištenju poslovnog prostora u obiteljskoj kući te utvrditi koji je prostor odnosno dio prostora u obiteljskoj kući tim ugovorom obuhvaćen. Ujedno, potrebno je utvrditi radno vrijeme osiguranika na dan nezgode te ispitati sve okolnosti nastanka ozljede, kao i, s obzirom na vrstu ozljede, utvrditi postoje li zapreke za priznavanje ozljede na radu iz članka 67. točke 5. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju, u vidu predispozicija zdravstvenog stanja osiguranika koje su mogle utjecati na predmetnu ozljedu i njezin nastanak.

Naime, u postupku utvrđivanja ozljede na radu potrebno je, na temelju članka 41. stavka 3. Pravilnika, na nedvojben način utvrditi je li nastanak ozljede i mjesto nastanka ozljede uzročno - posljedično povezano s obvezom i procesom rada osiguranika, vodeći također računa i o specifičnim obilježjima rada od kuće.

U skladu s navedenim, u postupku utvrđivanja ozljede na radu u konkretnom slučaju bilo bi potrebno provesti ispitni postupak na temelju članka 51. Zakona o općem upravnom postupku te u sklopu postupka zatražiti cjelokupnu dokumentaciju, prema naprijed citiranim odredbama, kako bi se ispravno utvrdile sve činjenice i okolnosti bitne za donošenje pravilne odluke u predmetnom slučaju.

3. Zaposlenica je doživjela prometnu nezgodu u svojem dvorištu prilikom odlaska na posao, kada je na nju naletio susjedov automobil naglim kretanjem unazad. Mogu li se zadobivene ozljede smatrati ozljedom na radu, s obzirom da je zaposlenica stradala prilikom kretanja na posao?

Na temelju odredbe članka 66. točke 3. važećeg Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju ozljedom na radu se, između ostalog, smatra i ozljeda koju osigurana osoba zadobije na redovitom putu od stana do mjesta rada i obrnuto te na putu poduzetom zbog stupanja na posao

koji joj je osiguran, odnosno na posao na osnovi kojeg je osigurana u obveznom zdravstvenom osiguranju.

U pogledu redovitog puta Visoki upravni sud Republike Hrvatske u svojim je odlukama zauzeo stav prema kojem se redovitim putem od stana do posla smatra put koji započinje dolaskom osigurane osobe na javnu površinu, a završava ulaskom u prostorije poslodavca. U skladu s navedenim pravnim shvaćanjem, ozljeda nastala u

vlastitom dvorištu ne smatra se ozljedom nastalom na putu od stana do mjesta rada.

Naime, privatno dvorište je dio nekretnine osigurane osobe u njezinom vlasništvu što ju, kao nositelja vlasničkih prava i dužnosti na nekretnini u skladu sa važećim Zakonom o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, čini odgovornom za vlastitu sigurnost na toj površini. Stoga, prema stajalištu sudske prakse, okolnosti tako nastale ozljede ne mogu se prostorno povezati s redovitim putem od stana do mjesta rada.

*Veronika Laušin, dr. med., spec. med. rada
Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Zagreb*